

Vinko Vodopivec

PRIMERJAVA RAZUMEVANJ MESAPSKIH NAPISOV

Ključne besede

Mesapci, Iliri, Slovani, Slovenci, Veneti, Etruščani, Reti, Stari Frigi, Stari Tračani, Galci, Latini, zgodovina, arheologija, jezikoslovje, narečja.

Key words

Messapian, Illyrian, Slavs, Slovenes, Venets, Etruscans, Rhaetians, Old Phrygian, Old Thracian, Gauls, Latins, history, archaeologie, linguistic, dialects.

Abstract

COMPARISON OF UNDERSTANDING OF MESAPIC INSCRIPTION

Messapic inscriptions on shore of Adriatic Sea, Southeast of Apennine Peninsula are quite extensive with 346 more or less preserved inscriptions. Dating of these inscriptions extend from 6th to 1st century BC, when they are exchanged with Latin. Linguists transliterated these inscriptions but they read only names as in other ancient inscriptions understanding in Slavic languages. Six inscriptions are treated by M. Bor and his transliterations and translations are compared with authors treating and both translations confirm understanding in Slovene, which with its language archaism and with numerous and different dialects once more demonstrate, as a good tool also for deciphering of Messapic inscriptions.

Uvod

Mesapske napise so našli na jugovzhodnem delu Apeninskega polotoka in naj bi jih napisala ljudstva, ki so se priselila z druge strani Jadranskega morja. V arheologiji to hipotezo podpirajo podobnosti v keramičnih in kovinskih predmetih na obeh straneh Jadrana. S stališča jezikoslovja pa povezava med mesapščino in ilirščino ni zanesljivo dokazana in v celoti sloni na podobnosti osebnih in krajevnih imen [1-2].

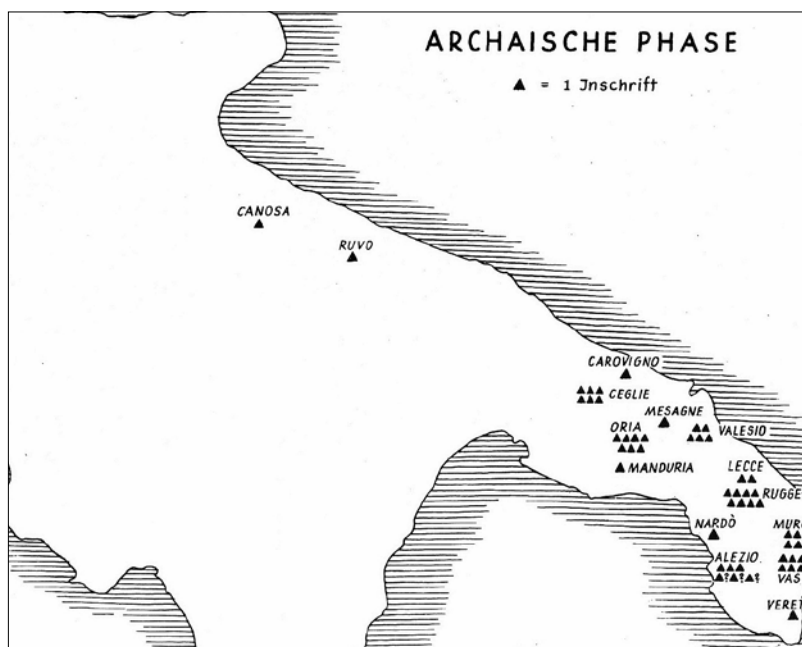
Verjetneje pa so Mesapci ostanek ledenodobnega prebivstva, ki poseljevalo obe strani Jadrana in tedanje kopno do Zadra, ki pa je bilo ob koncu ledene dobe poplavljen in prejšnje enotno ljudstvo se je razdelilo. Tako možnost nakazujejo klimatske razmere na koncu ledene dobe in višina Sredozemskega morja, ki se je v ledeni dobi znižala za 100 m, ob otoplitvi pa se je povišala na prejšnjo raven in poplavlila obsežna območja. Največ poplavljenih zemlje je bilo ravno v Jadranskem morju [3].

Mesapski napisi so dokaj obsežni, saj obsegajo 346 bolj ali manj ohranjenih napisov, od katerih jih je kar nekaj izgubljenih in so ohranjene le njihove slike ali prerisi. Časovno zajemajo obdobje od 6. do 1. stoletja pr. Kr., ko jih zamenjujejo latinski napisi [1-2].

Jezikoslovci so prečrkovali te napise, v napisih pa berejo predvsem imena tako kot v drugih predantičnih napisih, ki so razumljivi v slovanskih jezikih in ne podajajo razumevanj njihove vsebine.

Ime Mesapci tolmači Jan Kollar takole: Mesapia = Mez-apia → Mez-apa → Mez-ava, to je Mezi-vodja ali medvodja, saj je ravno starejše območje pretežno na majhnem polotoku in ga obliva morje z obeh strani [4].

Mesapski napisi so na peti italijanskega škornja kot je prikazano na zemljevidu 1.

Zemljevid 1: Najdišča starejše faze mesapskih napisov [2]

Obravnava napisov

Prečrkovanje

Prečrkovanje jezikoslovcev je dovolj dobro in ga večinoma lahko obdržim, razen nekaterih očitnih napak, kjer izstopa prečrkovanje črkovnega znaka H. V napisih se pogosto pojavlja črkovni znak H, zlasti v skupini IH, ki z vrednostjo znaka H kot črke H nima ustreznega pomena. Napisi so v veliki večini nagrobni, zato so pogosti vzdihljaji objokovanja. Venetski IOI, ki se pojavlja 71 krat in je najpogostejša venetska beseda, se tu pojavi kot mesapski IEI, ki se pojavi kar 125 krat in je daleč najpogostejša mesapska beseda. Znak H zato ne predstavlja znaka za glas H, ampak za glas E tako kot v grških in starotrakijskih napisih. Podrobna obrazložitev takega prečrkovanja je podana v obravnavanih starotrakijskih napisih, kjer tako prečrkovanje upoštevajo tudi jezikoslovci [5-6].

Šest napisov: 72, 85, 101, 196, 198 in 221 je obravnaval tudi M. Bor in njegovo prečrkovanje in razumevanje bo primerjalno obravnavano v tem sestavku [7].

Napisi

Pri vsakem napisu podajam:

- Prečrkovanje jezikoslovcev s komentarjem. Razumevanje z imeni, saj ne podajajo vsebine napisov [1-2], če ni niti možne delitve je na tem mestu vprašaj. Podajam tudi kratek komentar k njihovi obravnavi.
- Borovo obravnavo s kratkim komentarjem. Ne podajam obrazložitve njegovih besed napisov, saj je pomen razviden iz podanega prevoda, podrobna obrazložitev pa je podana v navedeni literaturi [7].
- Svojo obravnavo s prečrkovanjem in komentarjem, delitvijo delno zveznih besedil, dobesedni in prosti slovenski prevod, angleški prosti prevod, komentar in glosar besed obravnavanega napisa.

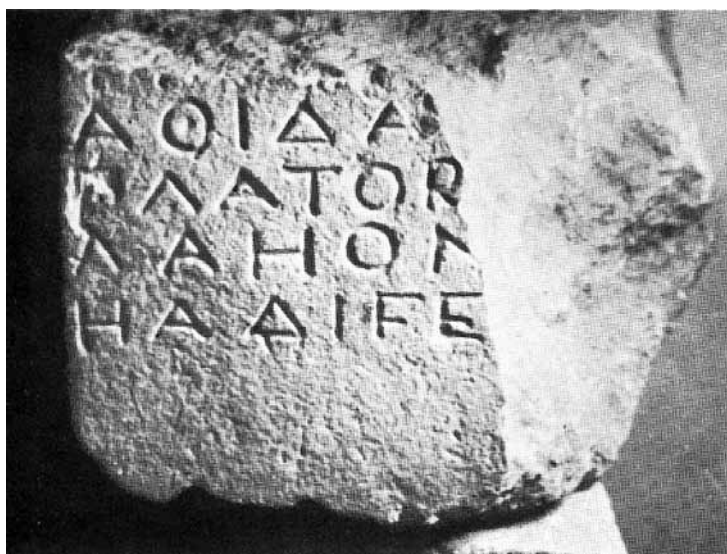
Uporabljene kratice

SK	Slovensko knjižno	[8]	okr	okrajšava
SN	Slovensko narečno		preg	preglas
HK	Hrvaško knjižno	[9]	prem	premet
PL	Pleteršnikov slovar	[10]	I	imena
			R	različica

Napis 72

Napis iz najdišča Ceglie z višino črk 2 cm se bere desno v 4 vidnih vrstah dolžine 13, 14, 15 in 15 cm. Je vgraviran na zgoraj in desno odlomljenemu obdelanemu kamnu 27x21x26 cm in je shranjen v Pokrajinskem muzeju v Brindisiju. Starost napisa je ocenjena na prvo polovico 4. stoletja pr. Kr. slika [2:267]

Napis je prikazan na sliki 1.

Slika 1: Napis 72 na odbitem kamnu [2]

Jezikoslovci

xx---[/ aθida--[/ plator--[/ lahon--[/ hadive--[[2:69]

Aθida Plator Lahon hadive I

Jezikoslovci podajajo zanesljivo prečrkovanje, razen črke H, ki je E; ne podajajo pa razumevanja, razen s poljubnimi imeni. Delitev je izvedena po podobnih imenih iz drugih napisov.

Bor

ATHIDA PLATOR LAHON HA DIVE dolžina besed 22/5 = 4,4

Odide Plator Lahon k bogu. [7:81]

Bor prečrkuje θ kot TH, kar je možno. Njegovo razumevanje je smiselno, čeprav upošteva dve poljubni imeni.

Avtor

Črke so lepo vidne, zato je prečrkovanje zanesljivo, žal pa manjkata zgornji in desni rob, kar zmanjšuje možnost razumevanja. Črkovni znaki so delno venetski: A, L, TH, I in V; delno grški, starofrigijski ali starotrakijski: D in H ter delno latinski, saj imajo znaki: A, I, R in T že sedanjo obliko. Pri obravnavi drugih mesapskih napisov se je izkazalo da črkovni znak H v resnici predstavlja glas E, tako kot pri starogrških in starotrakijskih napisih [5-6]. Črka TH pomeni preglas, ki je blizu glasu za črko T.

ATIDA/PLATOR/LAEON/EADIVE

ATIDA PL ATOR L AE ON EA DIVE dolžina besed 22/8 = 2,75

Odide pol ator le aja on aja bogu. Odide ata on le aja bogu.

Father leaved, he just lies to God.

R ATI DA PLATOR oče da plačilo ali očetu daj plačilo

Branje znaka H kot glas E precej spremeni pomen napisa, ki predstavlja nagrobnik očetu, ki je odšel in le aja bogu, ali v različici izraža željo, da naj mu bog sam daje plačilo.

Glosar

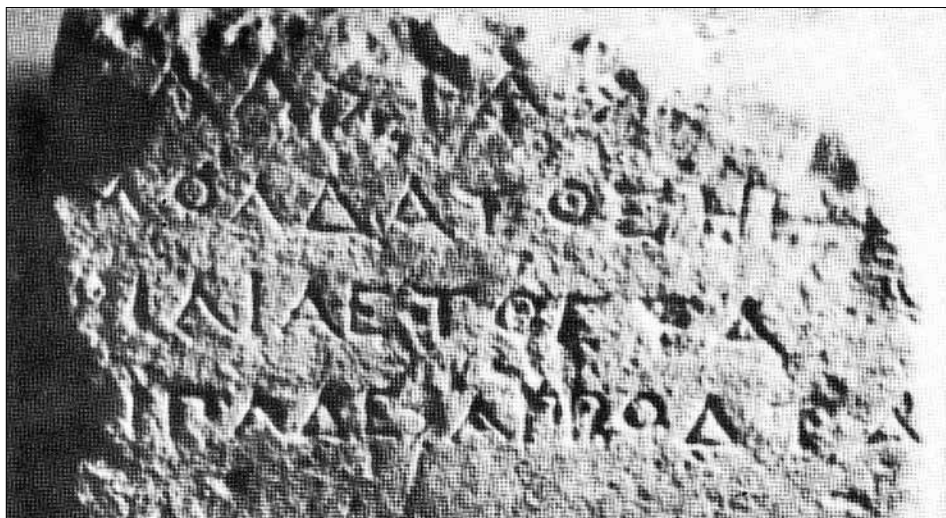
ATIDA	atide, odide – preg, SN, SK	leaved
PL	pol, potem – SN, SK	then, after
ATOR	ator, ata – SN, SK	father
L	l, le – SN, SK	just
AE	aja, SN, SK	lie
ON	on – SK	he
EA	aja, SN, SK	lie
DIVE	div, diva, deva, bog, boginja – SN, SK	giant, girl, god, goddess
R		
ATI	ati, atu – preg, SN, SK	father, to father
DA	da, dam – okr, SN, SK	give
PLATOR	plačnik – preg, SK	payer

Pojavljajo se značilne in pogoste mesapske besede: EA – 5x, ATI – 13x, DA – 69x, PL – 13x in ON – 13x [11-13].

Napis 85

Napis iz najdišča Ceglie je štirivrstičen z višino črk 1 cm in je poškodovan. Bere se desno in je vrezan na obdelanem pilastru 26x19 cm. Shranjen je v Pokrajinskem muzeju v Brindisiju. Starost napisa je ocenjena na drugo polovico 4. stoletja pr. Kr. slika [2:271]

Napis je prikazan na sliki 2.

Slika 2: Napis 85 na kamnu [2]

Jezikoslovci

*plastas*² *moldatθehiai*³ *biliaetθeta*⁴ *hipadesaprod(i)ta* [2:73]

Plastas Moldatθehiai(hi) Bilia Etθeta hipades Aprod(i)ta I [2:168, 183]

Jezikoslovci podajajo dokaj zanesljivo prečrkovanje, razen črke H, ki predstavlja glas E; ne podajajo pa razumevanja, razen s poljubnimi imeni.

Bor

PLAŠTAŠ MOLDA T THE H JAJ BILIA ET DETA HIPADES APROD(I)TA

Plačaš mlada ti tja ki greš bivanje od deteta Hipades Aprodita. [7:80]

Bor bere dvakrat S kot Š, črko θ bere enkrat kot TH in enkrat kot D. Pri razumevanju upošteva dve imeni, vendar podaja smiselno povezano vsebino, ki pa ne sledi vedno dobljenim besedam.

dolžina besed 45/11 = 4,1

Avtor

Napis je dobro viden, prečrkovanje jezikoslovcev je ustrezno in ga obdržim razem znaka H, ki po primerjavi z drugimi napisi pomeni E. Tudi tu so črke mešanica venetskih, grških, starofrigijskih in starotrakijskih črkovnih znakov.

PLASTAS/MOLDATTEEIAI/BILIAETTETA/EIPADESAPRODITA

P LAS TA S MOL DAT TEE IAI BIL IAET TE TA EI PADE SA PRODI TA

Pa sem tu si moli dat tej aja bil ajan tu ta je padel se porodi tam.

Tu si molil da tvoj aja bil bi ajan in ko tu pade se tam porodi. dolžina besed 45/17 = 2,65

Here you pray that your father could be dandled and here fell there he rose.

R PLASTAS MOLDA T Plačaš mlada tu ali Plačnilo mladi tu

R PADES A padeš a R TETA tota, ta

Možno je razumevanje tudi brez imen, ki podaja smiselno vsebino, saj plačaš ali z molitvijo daš, da pokojni aja, a ko tu pade se tam porodi. Napis morda nakazuje reinkarnacijo, kot napis 19 v članku Nekaj galskih napisov [14]. Pojavljajo se pogoste venetske besede MOL-6x in podobne-8x in IAI-40x [15-17].

Glosar

P	p, pa – okr, SN, SK	just
LAS	las, les, sem – preg, SN, SK	here
TA	ta, tu – preg, SN, SK	this
S	s, si – okr, SN, SK	you are
MOL	mol, moli – okr, SN, SK	pray
DAT	dat, dati – okr, SN, SK	give
TEE	teh – SK	these
IAI	iai, aja – preg, SN, SK	lie
BIL	bil – SK	was
IAE	aie, aja – prem, preg, SN, SK	lie or oh
T	t, ti – okr, SN, SK	you
TETA	teta, tam – SN, SK	there
EI	ki, ko – preg, SK	when
PADE	pade, umre – SK	fall, die
SA	sa, se – preg, SN, SK	itself
PRODI	poroditi, okr, preg, SK	birth, rise
R		
PLASTAS	plačaš – preg, SkK	you pay
MOLDA	mlada – prem, SN, SK	young
T	t, tu – okr, SN, SK	here
PADES	pades, padeš – preg, SN, SK	you fall
A	a, toda – SN, SK	but
TETA	tota, ta – SN, SK	this

Pojavljajo se značilne in pogoste mesapske besede: LAS – 9x, TA – 80x, MOL – 4x, BIL – 7x, IAI – 5x, PADE – 3x in PRODI – 6x [11-13].

Možno ime Aprodita – Afrodita ima naravni zvor, ki podaja bistvo ženske narave, ki rodi in ohranja rod. Pojavlja se praviloma tik pred koncem napisov, kjer bi lahko pomenilo ime boginje, vendar sosednje besede kažejo na rojevanje in ne na ime. Glej tudi razlago imena Afrodita na osnovi slovanskih izrazov [18].

Napis 101

Napis iz najdišča v kraju Valensio je na votivnem kamnu, prva beseda je ločena z dolžino 21cm, ostali del pa je dolg 72 cm, višina črk je 3 cm, bere se desno in je shranjen pri V. Stamera v Aradeu. Starost napisa je ocenjena na 3. stoletje pr. Kr.

slika [2:277]

Napis je prikazan na sliki 3.

Slika 3: Napis 101 na votivnem kamnu [2]

Jezikoslovci

haloti taotoritaolneidibarislaoho [2:79]

haloti Taotori Taolneidi dibarislaoho I [2:162]

Jezikoslovci podajajo dokaj zanesljivo prečrkovanje in poljubna imena, ne pa razumevanja. Prečrkovanje je težko kontrolirati, saj slika ni dovolj dobra, črka H pa predstavlja glas E.

Bor

HALOTI TA OTORITA OL NE IDI VA RIS LA OHO dolžina besed 32/10 = 3,2

Golota tvoja naj bo skrita ali ne idi v ris tu okoli. [7:77]

Bor bere V namesto B, kar pa je glasovno blizu. Njegov prevod podaja smiselno vsebino, ki pa je lahko tudi nekoliko drugačna.

Avtor

EALOTITAOTORITAOLNEIDIBARISLAOEO

EAL OTITA OTO RI TAO L NEIDI BAR IS LA OEO dolžina besed 32/11 = 2,91

Ajal očita tu raj ta le najdi saj isti le aja. Pokopal si očeta, naj raj le najde, saj isti tu aja.

You bury your father, let he find the heaven, as the samne he lie here.

R OTI TAO TORI TA OL oče tu potuje tu al R OTORITA odkrita

Podani nagrobni smisel je večpomenski in je lahko tudi votivne narave. Pojavljajo se pogoste venetske besede TA-10x in IS-6x [15-17].

Glosar

EAL	ajal – preg, SN, SK	lay
OTITA	atita – preg, SK	father
OTO	oto, to, tu – preg, SN, SK	this, here
RI	raj – okr, SK	heaven
TAO	tao, ta, tu – SN, SK	this, here
L	l, le – preg, okr, SN, SK	just
NEIDI	nejdi, najdi, preg, SN, SK	find
BAR	bar, le, saj – SN, SK	just
IS	ist, isti – okr, SN, SK	the same

LA	le – preg, SK	just
OEO	aja – preg, SK	lie
R		
OTI	oti, oči – preg, SN, SK	father
TAO	tao, ta, tu – SN, SK	this, here
TORI	tura, potuje – SN, SK	travel
TA	ta, tu – preg, SN, SK	this, here
OL	ol, al, ali – preg, okr, SN, SK	or
OTORITA	odkrita – preg, SK	discovered

Pojavljajo se značilne in pogoste mesapske besede: RI – 4x, TAO – 5x, IS – 14x, LA – 9x, OEO – 3x, OTI – 3x, TORI – 5x in TA – 80x [11-13].

Napis 196

Napis iz kraja Ruvo v štirih vrstah je vtisnjen v pikčasti tehniki v bronasto ploščo 12,5x8,8 cm, bere se desno in je sedaj izgubljen.

Starost napisa je ocenjena na 2. do 1. stoletje pr. Kr.

slika [2:320]

Napis je prikazan na sliki 4.

Slika 4: napis 196 na bronasti plošči v pikčasti tehniki [2]

Jezikoslovci

artosatotio²[s]taiθoitaigunak³haipensklen⁴xupave [2:113]

Artos Atotios tai θoitai Gunakhai Pensklen]Upave I [2:167, 184]

Jezikoslovci podajajo dovolj dobro prečrkovanje in imena, ne pa razumevanja.

Bor

ARTOS ATOITOS TAJ DO ITAJ GUNAK HA I PEN SKLEN DUGA VE

Artos Atoitos taj da je junak ki tudi ko glava je sekana dolg (svoj) ve. [7:76]

Bor pri prečrkovanju včasih zamenjuje I z J, neznano črko x pa upošteva kot G. Pri delitvi enkrat ne upošteva vrstice. Podaja smiselno razumevanje z dvema imeni, ki je možno, čeprav ne sledi dobro dobljenim besedam. dolžina besed 43/12 = 3,58

Avtor

ARTOSATOTIOS/TAITOITAIGUNAK/EAIPENSKLEN/(D)UPAVE

Dodane črke S ni videti je pa smiselna, črka H je slabo vidna in praviloma predstavlja glas E, neznan črka x pa je lahko D, L ali A in glede na sosednje črke je najverjetneje D.

AR T OS ATO TI OSTAI TOI TAI GUNAK EAI P EN SKLEN D UPAVE

Mlad tu ostani ati ti ostani tvoj ta junak aja pa en skleni da upamo.

Mlad tu ostani ati, tu doli ostani junak, ajaš a mi sklenemo da upamo.

Young stay here daddy, stay down here the hero, you lie but we conclude to hope.

R OS TAI ostane tu R S KLEN si klen R UPA VE upa ve

Podani prevod nima imen in podaja smiselno vsebino o mladem junaku in očetu, ki naj tu ostane, saj je bil klen možak, ki ve svoj dolg. Pojavljajo se pogoste venetske besede AR-2x, OS-26x in TAI-10x [15-17]. dolžina besed 43/16 = 2,69

Glosar

AR	ar, iar, mlad – okr, SN, SK, PL	oung
T	t, tu – okr, SN, SK	narečno okrajšano
OS	osti, ostani – okr, SN, SK	remain
ATO	ato, ati – preg, SN, SK	father
TI	ti – SK	you
OSTAI	ostaj, ostani okr, SN, SK	remain
TOI	toi, tvoj – preg, okr, SN, SK	your
TAI	tai, ta – poudarjeno, SN, SK	your
GUNAK	junak – preg, SK	hero
EAI	aja – preg, SK	lie
P	p, pa – okr, SN, SK	and
EN	en – SK	one
SKLEN	sklen, skleni – okr, SN, SK	decide
D	d, da – okr, SN, SK	that
UPAVE	upave, upamo – SN, SK	hope
VE	ve – SK	know
R		
OS	osti, ostani – okr, SN, SK	remain
TAI	tai, ta, tu – SN, SK	this, here
S	s, si – okr, SN, SK	you are
KLEN	klen – SK	vigorous
UPA	upa, upati – okr, SN, SK	hope
VE	ve – SK	know

Pojavljajo se značilne in pogoste mesapske besede: AR – 5x, OS – 38x, ATO – 10x, TI – 27x, TAI – 10x, EAI – 5x in EN – 4x [11-13].

Napis 198

Napis iz kraja Manduria v dveh vrstah z višino črk 1 do 2 cm je naslikan z rjavim firnežem na glinastem vrčku premera 5 cm in višine 5 cm. Bere se desno in je shranjen v Občinski knjižnici v Manduriji.

Starost napisa je ocenjena na 2. do 1. stoletje pr. Kr.

slika [2:321-323]

Napis je prikazan na sliki 5.

Slika 5: Napis 198 na glinastem vrčku v dveh pogledih [2]

Jezikoslovci

asstaizalles²ilirailaziova ? [2:113]

Jezikoslovci podajajo zanesljivo prečrkovanje, ne pa delitve na besede niti razumevanja.

Bor

AS S TA ZALLES ILIRAI LA ZIOVAJ dolžina besed 25/7 = 3,57

Ko s to zaliješ, Iliru tu vzklikni! [7:75]

Bor enkrat izpusti I na koncu pa doda J. Podaja smiselno vsebino povezano z vrčkom in podaja ime ljudstva, kar se večkrat pojavlja tudi v venetskih napisih [15-17].

Avtor

ASSTAIZALLES/ILIRAILAZIOVA

AS S TAI ZALLES ILIR AI LAZI OVA dolžina besed 25/8 = 3,13

Ko s tem zaliješ Ilir aja leži tu.

Ko z vrčka popiješ tu Ilir ležiš. *When you drinking of the jug you lie down here Illytian.*

Razlika je le na koncu, kjer so značilne besede lezi in ova, ki podajajo tudi bolj verjetno vsebino, ki je še bolj povezana z opojno pijačo vrčka. Pojavljajo se pogoste venetske besede TAI-10x in AI-27x [15-17].

Različica

AS STAI ZALLES ILI RAI LAZI OVA dolžina besed 25/8 = 3,13

Ali stoje zaliješ ali raje ležiš tu.

Ali raje stoje piješ ali raje tu ležiš. *Do you prefer to drink standing or prefer to lie here?*

Različica še bolj poudarja pitje, ki je lahko stoje še bolje pa leže.

Glosar

AS	ak, ko – preg, SN, SK	when
S	s, z – SK	with
TAI	tai, tem – SN, SK	this
ZALLES	zaliješ – preg, SK	drink up
ILIR	Ilir – ime ljudstva	Ilir name of people
AI	ai, aja – okr, SN, SK	lie
LAZI	lazi, lezi – preg, SN, SK	lie down
OVA	ova, ta, tu – okr, HK, SN, SK	thia, here
R		
STAI	stai, stoj, stoje – preg, SN, SK	stand
ILI	ili, ali – SN, SK	or
RAI	raj, raje, rajši – SN, SK	rather

Pojavljajo se značilne in pogoste mesapske besede: TAI – 10x in AI – 9x [11-13].

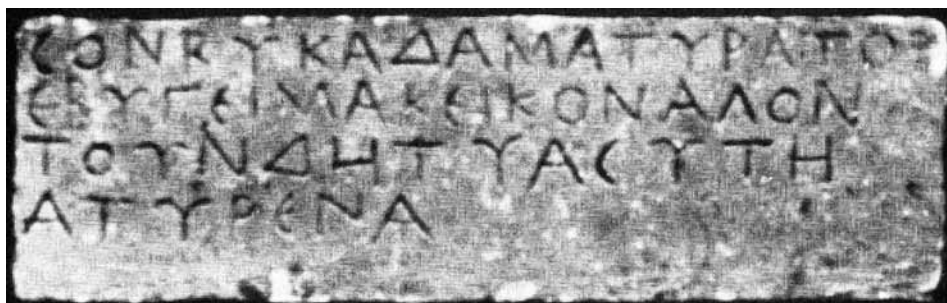
Napis 221

Napis v 4 vrstah dolžine 44, 40, 39 in 19 cm z višino črk 1,5 do 2 cm iz kraja Ruvo je vklesan na kamniti plošči 45x13x6,2 cm in je shranjen v muzeju Jatta v kraju Ruvo.

Starost napisa je ocenjena na 2. do 1. stoletje pr. Kr.

slika [2:331]

Napis 221 je prikazan na sliki 6.

Slika 6: Napis 221 na kamniti podlagi [2]

Jezikoslovci

1	<u>sonrukadamaturatou</u>	2	ebugeimakeikonalon	
3	toundetuaasute	4	aturena	?

[2:119]

Jezikoslovci podajajo delno napačno prečrkovanje, saj so črke lepo vidne. Podčrtana črka je lahko tudi R, črka A pa je vrinjena, saj je ni! Črko H berejo kot v grščini, torej E, kar je smiselno in je podobno kot v starotrakijskih napisih iz istega obdobja. Jezikoslovci ne podajajo delitev na besede niti razumevanja.

Bor

SON RUKA DAMATURA TOU E BUGEI MAKEI KONA LON

T OUNDE TA VA SUTE ATURENA

dolžina besed 58/15 = 3,87

Sin narical, Damatura, tvoj in (z) božjo močjo opravil popotnico [7:72]
te potem tja v grob odpeljana.

Sin narical, Damatura, je tvoj in z božjo močjo končal je truplo,
potem je bilo tja v grob odpeljano.

Bor vrine A, ki ga ni in U prečkujе kot V. Podaja smiselni prevod z enim imenom, vendar ne sledi dobro dobljenim besedam.

Avtor

SONRUKADAMATURATOR/EBUGEIMAKEIKONALON/
TOUNDETUASUTE/ATURENA

dolžina besed 58/17 = 3,41

SON RUKA DAM ATU RATOR E BUGE IMA KEI KONA LON

TO UN DETU ASUTE A TUR ENA

Sin roko dam atu bojevniku in bog ima koj konja lon
tu in dedu zasute a pot ena.

Sin roko dam atu bojevniku in bogu dam konja tu za lon, a za zasutega deda je pot
le ena.

R SON sonce R DA MATURA TORE da mati potuje

Son I give my hand to fighting father and I give to God a horse as a loan here, but
for burried grandpa is just one way.

Napis govori o pokojnem atu in dedu, ki je bojevnik in bogu zanj darujejo konja, sin mu da roko, a za v grobu zasutem je pot le ena. Možna pa je različica z materjo. Pojavljajo se pogoste venetske besede SON-5x, ATU z različicami 17x, KON-5x, LON-14x, TO-20x, UN-4x in TUR z različicami 6x [15-17].

Glosar

SON	son, sin – preg, SN, SK	son
RUKA	ruka, roka – preg, HK, SN, SK	hand
DAM	dam – SK	give
ATU	atu – SK	to father
RATOR	rator, bojevnik – HK, SN, SK	fighter
E	e, je, in – SN, SK	is, and
BUGE	bug, buge, bogu – preg, SN, SK	God
IMA	ima – SK	have
KEI	kei, koj, takoj, preg, okr – SN, SK	immidiately
KONA	kona, konja – okr, SN, SK	horse
LON	lon, dar – SN, PL, SK	gift
TO	to – SK	this
UN	un, in – preg, SN, SK	and
DETU	detu, dedu – preg, SN, SK	to grandfather
ASUTE	asute, osute, zasute – SN, SK	covered, buried
A	a, toda – SN, SK	but
TUR	tura, pot – SN, PL, SK	travel

ENA	ena – SK	one
R		
SON	son, sonce – okr, SN, SK	sun
DA	da – SK	that
MATURA	matora, mati – SN, SK	mother
TORE	tura, potuje – SN, SK	travel

Pojavljajo se značilne in pogoste mesapske besede: DAM – 7x, ATU – 4x, LON – 4x, TUR – 5x in DA – 69x [11-13].

Zaključek

Podane primerjave prečrkovanj in razumevanj jezikoslovcev kažejo na mestoma nedosledno prečrkovanje. V ločenem poglavju podajajo možno razumevanje nekaterih napisov z imeni, ki pa ne omogočajo razumevanja vsebine. Bor tudi ni dosleden pri prečrkovanju, podaja pa smiselno vsebino, čeprav po nepotrebnem vključuje osebna in rodbinska imena. Avtor preverja prečrkovanje jezikoslovcev in podaja smiselno vsebino brez imen, razen možnega imena ljudstva, saj se imena različnih ljudstev pojavljajo tudi v venetskih napisih. Slovenščina je z jezikovno arhaičnostjo in s svojimi številnimi in različnimi narečji dobro orodje tudi za razumevanje mesapskih napisov.

Literatura

1. H. Krahe, *Die Sprache der Illirier*, Erster Teil, *Die Qellen*, Otto Harrassowitz, Wiesbaden **1955**.
2. H. Krahe, *Die Sprache der Illirier*, Zweiter Teil, C. de Simone, *Die messaischen Inschriften und ihre Chronologie*, 1-151 J. Unterman, *Die messapischen Personennamen*, 153-229, *Abbildungen zu den Messapischen Inschriften und ihrer Chronologie*, 231-361, Otto Harrassowitz, Wiesbaden **1964**.
3. V. Vodopivec, *Kelti na slovenskem, resnica ali mit*, Zbornik četrte mednarodne konference, Evropski staroselci, Jutro, Ljubljana **2006**, 59-82.
4. J. Kollar, *Staroitalija slavjanska, Objevy a dukazy živlu Slavskih, Mesapia*, Cisarske kralovske dvorske a statni tiskarne, Viden **1853**, 785-815.
5. V. Vodopivec, *Primerjava branj napisa na prstanu iz Ezerova*, Zbornik sedme mednarodne konference, Izvor Evropejcev, Jutro, Ljubljana **2010**, 148-160.
6. V. Vodopivec, *Primerjava branj napisa na skrilu iz Kjolmena*, Zbornik osme mednarodne konference, Izvor Evropejcev, Jutro, Ljubljana **2010**, 180-188.
7. M. Bor, *Etruščani in Veneti, Mesabski ali japodski napisi*, I. Tomažič, Wien **1995**, 71-81.
8. *Slovar slovenskega knjižnega jezika*, Državna založba Slovenije, Ljubljana, **2002**.
9. J. Jurančič, *Slovensko – Srbohrvaški slovar*, Državna založba Slovenije, Ljubljana **1989**.
10. M. Pleteršnik, *Slovensko – Nemški slovar*, Cankarjeva založba, Ljubljana **1974**.
11. V. Vodopivec, *Zbir mesapskih napisov, delitev, prevod in slovar*, Zbornik devete mednarodne konference, Izvor Evropejcev, Jutro, Ljubljana **2011**.
12. V. Vodopivec, *Katalog mesapskih napisov, delitev, prevod in slovar*, Razbiranje ilirskih jezikov, Jutro, Ljubljana **2011**.

13. V. Vodopivec, *Slovar Mesapskega jezika*, še neobjavljeno, Razbiranje ilirskih jezikov, Jutro, Ljubljana **2011**.
14. V. Vodopivec, *Nekaj galskih napisov*, Zbornik pete mednarodne konference, Izvor Evropejcev, Jutro, Ljubljana **2007**, 155-177.
15. V. Vodopivec, *Nabor venetskih napisov, delitev, prevod in slovar*, Zbornik četrte mednarodne konference Evropski staroselci, Jutro, Ljubljana **2006**, 118-144.
16. V. Vodopivec, *Katalog venetskih napisov, besed in prevodov*, Jezikovni temelji starejše slovenske etnogeneze, Jutro, Ljubljana **2010**, 80-175.
17. V. Vodopivec, *Slovar venetskih besed*, Jezikovni temelji starejše slovenske etnogeneze, Jutro, Ljubljana **2010**, 176-204.
18. O. Belchevsky, *Proto Slavic roots of the European languages were analyzed and confirmed with a new methodology, Principles of conceptual linguistics and their nature-based evolution*, Proceedings of eighth International Topical Conference, Origin of Europeans, Jutro, Ljubljana **2010**, 7-28.

Povzetek

Mesapski napisi na obali Jadranskega morja, na jugovzhodnem delu Apeninskega polotoka so dokaj obsežni, saj obsegajo 346 bolj ali manj ohranjenih napisov. Časovno zajemajo obdobje od 6. do 1. stoletja pr. Kr., ko jih zamenjujejo latinski napisi. Jezikoslovci so prečrkovali te napise, v napisih pa berejo predvsem imena tako kot v drugih predantičnih napisih, ki so razumljivi v slovanskih jezikih. Šest napisov je o bravnaval tudi M. Bor in njegovo prečrkovanje in razumevanje je primerjano z avtorjevim delom in oba primerjana prevoda potrjujeta razumevanje v slovenščini, ki se je z jezikovno arhaičnostjo in s svojimi številnimi in različnimi narečji izkazala kot dobro orodje tudi za razumevanje mesapskih napisov.